

2014 január Képzőművészet

Gárdonyi László: A modernitás vizsgálata Nemes Márton festményeihez

Nemes Márton festményeihez

Első látásra Nemes Márton *Layers* sorozata az absztrakt festészet hagyományába illeszkedik, Piet Mondrian derékszögű koordináta-rendszerének átértékelése. Megmaradt a függőleges és a vízszintes irányadó, rendező tengelynek, de az egyenesek elveszítették tökéletes mértaniságukat: tépések szaggatják őket, néhol megvastagodnak, elvékonyodnak. Már nem a matematika-tankönyvek geometriafejezetéből ismert szigorúságot árasztják, hanem a mindennapi tapasztalat egyenesei: ilyen formákat látunk, amikor eltépünk egy papírt, vagy amikor közelebből is megnézzük, hogyan futnak a fugák a látszatra tökéletesen felrakott csempesoron. A részletekből kirajzolódó apró hibák szaggatják fel és teszik emberivé a gondolat szigorúságát. A tökéletes monokróm, alapszíneket használó kitöltés is átadta a helyét a foltos, hanyag falfestést utánzó megoldásoknak, a különböző színárnyalatok egybemosásának. A határok eltűnni látszanak: ami régen tökéletesen szétválasztható volt, ma inkább átmenetek sokaságának látszik. Ha csak ennyi lenne, megnyugodhatnánk: értelmezési keretünk az absztrakt festészet újragondolása lenne.

Ami először megzavar, az egy a vízszintestől alig, de jól láthatóan eltérő tengely a *Layers02* című kép tetején. Ez a vonal nem illeszkedik a geometrikus rendbe, amit a kép többi része sugall. Nem az a különleges benne, hogy nem vízszintes, hiszen van egy másik ferde vonal, a kép jobb harmadában (igaz, ez utóbbinak 1:2-es meredeksége még mintha hordozna magában valamit a geometria szigorú rendjéből), hanem az, hogy a szabályostól való eltérés nem következik a matematikai gondolatiságból. Térérzetet sugall. Abban a pillanatban, hogy a szemlélő észreveszi ezt az apró utalást, a korábbi mértani alakzatok hirtelen új értelmet nyernek, és egy épület bontakozik ki a korábban pusztán absztrakt elemeknek látott formákból. Ezzel a megoldással Nemes Márton visszajára fordítja az absztrakt festészet hagyományos történetét: míg ott a figuratív festészetben felismert absztrakt minőség volt a főszereplő, az a titkos elem, amit felszínre kellett hozni, hogy a tiszta festészetet el lehessen érni és meg lehessen érteni, itt a geometriai absztrakció (mára festészeti közhellyé vált módszerén) tör át az ábrázolás, mint a képképzés egyik alapvető célja.

Ebből a gondolatból érthető meg igazán a *Ruins of Modernism* sorozat: nem csak arról van szó, hogy az elhagyott épületek, melyek egykor a tervezhető tökéletes társadalom utópiáját voltak hivatva megjeleníteni, mára teljesen diszfunkcionálissá és használhatatlanná váltak: a bemutatásuk is a modernség problémája. Nemes Márton a maga választotta (a szó szigorú formai értelmében vett) stílussal a tartalmat is megváltoztatja: művészete a geometrikus építészet bukásának bemutatása a geometrián keresztül. Ha a *Layers* sorozatban a képi geometriai elemek építették fel az építészeti tárgyat, most az építészeti elemek építik fel a perspektíva projektív geometriai leképzési eljárásán keresztül a képeket. A kép síkjával

párhuzamosan futó falból téglalapok, az enyészpont felé tartókból négyszögek lesznek, dekoratív, absztrakt felszín formálva. Ez a képi felszín azonban túlmutat önmagán, és visszavezeti a szemlélőt a geometrikus absztrakcióhoz.

A modernség mint egységes elem lesz a múlté ezeken a képeken.

Gárdonyi László

Kapcsolódó írások:

1. **Gárdonyi László: Ellenállás, lebegés, beolvadás – Bakonyi Bence fényképeiről**
Bakonyi Bence három fotósorozata az ember térhez való viszonyának három...
2. **Kürti Emese: Barabás Márton munkáiról** Előre elhatároztam, mélyen hallgatok majd Barabás Márton erdélyi gyökereiről mint...
3. **Gárdonyi László: Feszültség & ellenállás** Ráthonyi Kinga műveiben a feszültség hívószó. Egymással elentétes erők játékában...
4. **Gárdonyi László: Digitális archaizmus – Mondik Noémi képeihez** „Bárcsak bejártam volna esztétikára, és lennének jegyzeteim” – áll címként...
5. **Gárdonyi László: A tér, ami körülvesz... – Várady Róbert: Tér(y)iszony** „Körülvesz bennünket a tér”, szoktuk mondani, és nem nagyon gondolunk...

Cimkék: Gárdonyi László

